Redaktör: Johan Östberg **debatt@di.se** Telefon 08-573 650 00

Med ungefär fyra månader kvar till valet ser det i dagsläget ut som att Stefan Löfven kommer att bli statsminister i september. Men han har tre stora problem att brottas med. Det första är att det parti han leder har dragit långt åt vänster, skriver **Hans Bergström**, tidigare chefredaktör för Dagens Nyheter.

Hoppet står till att Löfven håller emot

Pfizers kommunikationsavdelning på högkvarteret i Connecticut visade oss stolt en karta över företagets medicinska forskningscentrum. Uppsala/Stockholm fanns inte med, detta trots att Pfizer köpt Pharmacia för att komma åt dess framgångsrika FoU och trots att den besökande gruppen, för nu tio år sedan, bestod av en tung grupp svenskar från näringsliv och forskning på området. Vi var något förvånade. Nu visar det sig att inte heller i planerna för att svälja Astra Zeneca, utöver Pharmacia, finns Sverige på Pfizers världskarta.

Ännu en tankeställare! Men det skulle sannerligen inte behövas någon, efter ett 1990-tal då huvudkontoren för svenska företagsskapelser lämnade hemlandet i drivor, efter nedläggningen av Astra Zenecas forskning i Lund och Södertälje och efter rapport efter rapport om hoten mot basen för svenskt företagande och välstånd. SNS beskrev exakt vad som kunde väntas ifråga om Astra Zeneca i rapporten ”Medicin för Sverige”, 2007. Globaliseringsrådets slutrapport 2009, ”Bortom krisen”, har en analys som visat sig mer relevant för varje år sedan dess. Inte heller den rapporten blev den väckarklocka som innehållet motiverade. Moderaternas ledning fann att rapportens huvudförslag stred mot partiets valtaktik 2010 och kastade arbetet i papperskorgen.

När så många av oss välkomnade valet av Stefan Löfven som socialdemokratisk partiordförande, var det för att han förstod villkoren för svenskt näringsliv och de risker – men också möjligheter – som den nya globala ekonomin förde med sig. Stefan Löfven kände storföretagen som Metallordförande. Han deltog mycket aktivt i IVA-projektet ”Affärsplan Sverige”, som bildade en uppföljning till Globaliseringsrådets arbete. Han visade tidigt som partiordförande att han i sin egen analys hade prioriteringarna rätt: statsministern måste ta ledningen i ett strategiskt arbete för att höja Sveriges attraktionskraft i en öppen världsekonomi. Allt är numera fritt att lämna landet. Den enda möjliga politiken är attraktionspolitik.

Men vi befinner oss nu i en tid av valfeber, då smått blir stort och då gester och symboler tenderar ta över från de verkliga problemen. Medierna bidrar till folkfördumningen, genom att älska det personinriktade och anekdotiska, fly de komplexa realiteter som avgör framtiden för Sverige.

VALBAR. Stefan Löfven firar första maj i år. Den enda möjliga politiken är attraktionspolitik, skriver Hans Bergström.

FOTO: JESSICA GOW

”När så många av oss välkomnade valet av Stefan Löfven som socialdemokratisk partiordförande, var det för att han förstod villkoren för svenskt näringsliv.”

Stefan Löfven har ett trefaldigt problem som partiledare med ambition att bli statsminister.

Det första är att det parti han leder har dragit långt åt vänster, med LO i spetsen, under intryck av den internationella finanskrisen och ansvarslösa år i opposition. Det andra är valfeberns problem, att orka hålla emot och hålla de viktigaste frågorna i centrum när Vänsterpartiet, Miljöpartiet (med numera i stort sett samma program som Jonas Sjöstedt) och Schyman-partiet lockar vänsterväljare. ”Vänstern jagar Löfven”, som Vidar Andersson (S) formulerar det i Folkbladet Östergötland. Det tredje är koalitionernas problem, att finna ett regeringsunderlag byggt på samma verklighetsinsikt som Stefan Löfven själv representerar.

Det första problemet, det egna partiet, är aldrig lätt för en S-ordförande, men det tenderar lösas via erövring av regeringsmakten. Stabilt kommunfolk hos S förstår, bättre än partikongresser, verklighetens dilemman för sin statsminister.

Det andra problemet, väljarkonkurrensen från vänster, är mer riskabelt. Risken är att den socialdemokratiska partiledningen av valnervositet pressas att inta ståndpunkter som försvårar ett framgångsrikt regerande. Några huvudteman i Globaliseringsrådets slutrapport var följande:

- Sverige bör göra allt för att förbli ett huvudkontorsland, och en strategi för detta bör utarbetas i samråd med näringslivet. Lärdomar bör dras från vad Storbritannien, Nederländerna och Schweiz har gjort med stor framgång.
- Attraktionskraft i den nya globala ekonomin handlar lika mycket om individer som om företag. Sverige bör inte ha världens högsta marginalskatt på högutbildade individer som det råder internationell konkurrens om.
- Svenska företag, som kan bli internationella, bör stimuleras inom den stora tjänstesektor som består av vård, omsorg och utbildning. En betydande del av yrkeskompetensen finns inom dessa sektorer, och framgångsrika företag måste få växa fram inom dem.
- Sverige bör satsa på att bli en nettoexportör av koldioxidfri el. Globaliseringsrådet nämnde uttryckligen grannstater med stora elbehov som samtidigt inte vill bli beroende av Ryssland (läs Tyskland och Polen).

En statsminister Löfven kommer inte ifrån slutsatser som dessa. Hans ambition att utveckla en ”Affärsplan Sverige” för långsiktig svensk framgång i den nya globala ekonomin är förstås oförenlig med ytterligare höjd marginalskatt, förbud mot tjänsteföretagande och nedlagd kärnkraft. Det gäller för Stefan Löfven att under de nervösa valrörelsemånaderna stå emot pressen till politiska låsningar som kommer att jaga honom senare, i ansvarsposition.

Det tredje problemet, regeringsunderlaget, har bara en möjlig lösning under valrörelsen, nämligen att Stefan Löfven håller fast vid den position han redan intagit. Den är som bekant att regeringsfrågan får prövas efter valet, i ljuset av valutgången och det politiska landskap som då framträder. Det är inte en idealisk position, men den är realistisk. En statsminister Löfven som vill ställa sig i spetsen för ”Affärsplan Sverige”, och därtill stärka svensk säkerhetspolitik i ljuset av rysk expansionism, kan omöjligen göra det i förbund med Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Schyman-partiet.

Detta är uppenbart för S-ledningen. Utsikten av en riksdag som kan komma att bestå av nio partier gör det särskilt försvarligt att avvakta med bestämda slutsatser i regeringsfrågan.

Att undvika skadliga låsningar på viktiga sakområden liksom i regeringsfrågan är inte lätt genom en valrörelse. Alliansen pressar på om regeringsalternativ. Medierna begär besked. Den allmänna vinden, förstärkt av en journalistkår där två tredjedelar stödjer V/MP, blåser starkt åt vänster, förbi Stefan Löfven och Mikael Damberg. Om mindre än fyra månader är valet över. Stefan Löfven kommer då, som potentiell regeringsbildare, att tacka sig själv i efterhand för att han förbehållit sig en frihetsgrad – trots månaderna av valfeber – för att göra vad som är bäst för Sverige och i förbund med krafter som, liksom han själv, förstår Sveriges situation i förhållande till omvärlden.

HANS BERGSTRÖM
docent i statsvetenskap vid Göteborgs universitet och forskade om skillnaden mellan att vinna val och att regera efter val. Ledamot i Globaliseringsrådet 2007–2009. Tidigare chefredaktör och ansvarig utgivare för Dagens Nyheter. Ledamot av IVA och initiativtagare till Forska!Sverige.